

Selvalueringsrapportene fra skoleåret 2020-21

GENERELL TILBAKEMELDING

Innhold

Oppsummering av funn og råd.....	3
Hovedinntrykk av rapportene.....	3
Bemerkninger til rapportene	4
Tilskuddsbrevet	4
Et spesielt år	4
Bærekraft.....	4
Bærekraftvedtaket og selvevaluering de kommende årene	5
Medvirkning	5
Prosedyrer.....	5
Det sosialpedagogiske blikket.....	6
Refleksjon – oppfølging av funn	7
Temaer 2020-2021	7

Oppsummering av funn og råd

- *Refleksjon* er det viktigste redskapet i arbeidet med selvevalueringsprosessen. Rapportene deler for lite av innsikten i refleksjoner knyttet til skolens arbeid med skoleutvikling.
- *Skolens verdier og målsettinger* bør i større grad prege skolens refleksjoner i evalueringene.
- *Bærekraft* bør komme med som eget punkt i rapporten.
- *Medvirkning* bør komme tydeligere fram i rapporten, og vi oppfordrer skolene til å evaluere sine prosedyrer for medvirkning.
- Mange skoler henter *kompetanse* fra felles pedagogiske prosjekter, eller innspill fra andre skoler til sin egen rapport.
- *Selvevalueringsprosessen* skal være en integrert del av skoleåret. *Rapporten* er svar på tilskuddsbrevets krav.
- *Selvevalueringsrapporten* skal stiles til Utdanningsdirektoratet (Udir) og må derfor være forståelig for eksterne lesere.
- *Prosjektrelevante* bakgrunnsopplysninger legges i rapporten, resten i vedlegg.
- Unngå overveldende tallmateriale og detaljdrøftinger. Tolkninger, drøftinger og oppsummeringer er mer interessante og mer forståelige for leserne.
- *Personvern* og taushetsplikt er i stor grad ivaretatt i årets rapporter.
- Skolenes økende *selvevalueringskompetanse* gjenspeiles i stadig bedre rapporter.
- *Skolestyrene* blir i liten grad involvert i selvevalueringsarbeidet. Styret har det overordnede ansvar for elevenes læringsmiljø. Rapporten kan legges fram for styret til orientering eller godkjenning.
- Selvevalueringen skal ha hovedfokus på de *pedagogiske sidene* ved driften.

Hovedinntrykk av rapportene

Noen skoler velger å legge vekt på skolehverdagen med eksempler på vekst og utvikling der, andre legger mer vekt på ett eller flere forbedringsprosjekter. Fokus kan være på den kontinuerlige utviklingen (kvalitetssikring) eller på konkrete forbedringsområder (kvalitetsutvikling). Mange rapporter viser også en kombinasjon.

Det er positivt å vise sammenhenger mellom årets arbeid og tidligere prosjekter. Noen ganger brukes funn fra tidligere rapporter som bakgrunn for årets rapport.

Ordrett gjentakelse i beskrivelsen av året, formuleringer som gjentas fra år til år, bør skolen se kritisk på: Forteller de noe om det som står fast ved skolen og skoleslaget, eller gjenspeiler de mer rutiner enn utvikling? Spørsmålet er om noe av det faste har fått ny aktualitet dette året.

Skolene viker ikke unna å sette kritisk søkelys på seg selv, som mange av temaene viser, for eksempel bærekraft, sosialpedagogikk og utenlandsreiser.

Rapportene er i hovedsak gode og lesbare og inneholder ofte illustrerende glimt fra skolelivet. Flere inneholder interessante refleksjoner om folkehøgskolens pedagogikk, for eksempel dannings.

Noen rapporter passer bedre som interne arbeidsdokumenter enn som offentlige dokumenter, siden de nærmest forutsetter at leseren har kjennskap til interne forhold, uttrykk og dagliglivet på skolen.

Bemerkninger til rapportene

Tilskuddsbrevet

Tilskuddsbrevet Udir. sender til skolene hvert år skisserer kravene til både selvevalueringsprosessen og selvevalueringssrapporten. Den enkleste måten å tilfredsstille kravene til rapporten er å bruke brevetts egne uttrykk, som verdigrunnlag, prosedyre, medvirkning, kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. (Se diskusjon av kvalitetsbegrepene i eget kompendium om selvevaluering.)

Tilskuddsbrevet sier blant annet:

«Gjennom selvevaluering skal skolene etablere rutiner for kritisk å vurdere egen virksomhet, identifisere områder for forbedring, sette inn ressurser for å oppnå forbedringer, og vurdere de resultatene man oppnår.

- Omtale av skolens verdigrunnlag og målsetting
- Omtale av skolens prosedyre for selvevaluering, kvalitetssikring og kvalitetsutvikling
- Ansattes medvirkning
- Elevenes medvirkning

Rapporten må identifisere de funn som er gjort gjennom selvevalueringen, og gi informasjon om hvordan skolen vil følge opp funnene.»

Ifølge Folkehøgskoleloven §2h skal rapportene være offentlig tilgjengelige og det er skolens ansvar å sørge for dette.

Et spesielt år

Langt de fleste skolene nevner at skoleåret har vært preget av koronatiltak, i større eller mindre grad. Flere beskriver pandemien som en begrensende ramme, både for det pedagogiske tilbudet og for skoleutviklingsarbeidet. Kapasiteten til utvikling og refleksjon har for noen blitt brukt utelukkende til pandemihåndtering.

Rapportene beskriver praktiske og organisatoriske grep for betryggende smittevern, og økonomiske forhold, for eksempel i form av refunderte reise penger til elevene. Det understrekes at elevene er fornøyde likevel, at de er heldigere enn ungdom flest, og at skolene har lyktes med å skape forståelse for tiltak. Dette inngår som skolens kvalitetssikring, og kan med fordel påpekes slik i rapporten.

Det er noen skoler, men ikke mange, som har valgt å tematisere områder aktualisert gjennom pandemiens innledende fase, i fjor skrev vi: «Vi er nysgjerrige på å høre mer om denne litt påtvungne skoleutviklingen og håper noen av skolene velger å gi den oppmerksomhet i sitt evalueringsarbeid.» I all hovedsak er skolenes evaluering her knyttet til kvalitetssikring, hvordan unngå smitte og drive skole. Men det er også eksempler på skoler som har valgt å evaluere tiltak knyttet til korona i et kvalitetsutviklingsperspektiv.

Bærekraft

Ett av de fire målene i Folkehøgskolenenes Bærekraftvedtak lyder: «Skoleårene 2020-23: Skolene har bærekraftig utvikling som sentralt tema for sin selvevaluering i løpet av tre år.» I tråd med bærekraftvedtaket ser vi at flere skoler har valgt bærekraft som tema for rapporten, og at de som har andre tema også forteller om hvordan de har arbeidet med bærekraft gjennom skoleåret.

Skolene beskriver mange aktiviteter for elevene, som plastplukking, tiltak for reduksjon av matsvinn, bytting og reparasjon av klær mm. Flere erfarer at elevengasjementet mangler, andre forteller om hva de har gjort, uten å si noe om hva dette har gjort med elevene. Man kan plukke

mye plast uten at det fører til danning. Det hadde vært interessant å se flere skoler utforske hvordan folkehøgskolen setter bærekraftig utvikling i et dannelsesperspektiv. En skole har for eksempel dybdeintervjuet elever om temaet, med spørsmål utformet av elever, det er én måte å invitere til refleksjon på.

Koronaåret har medført langt færre reiser, som en skole skriver: «Ein positiv miljøeffekt: Skolen har dette skoleåret redusert klimaavtrykket kraftig.»

Bærekraftvedtaket og selvevaluering de kommende årene

Vi foreslår at inkluderes i de kommende rapportene som et eget avsnitt under kvalitetssikring, hvor også medvirkning bør komme tydelig fram. Dette er i tråd med både skolenes rapporter og satsingen på bærekraft som skoleslaget har hatt i mange år, og nå med bærekraftvedtaket. Dersom skolen velger bærekraft som sitt selvevalueringssprosjekt, bør det i tillegg omtales under kvalitetsutvikling. I rapporten kan det også være relevant å trekke inn de andre tre målene i bærekraftvedtaket - reduksjon i klimagassutslipp, utarbeiding av årlige lokale klimaplaner/bærekraftplaner, samt aktiv bruk av Globalvettreglene.

Medvirkning

Hvordan elevene medvirker omtales i de fleste rapportene spesifikt, og fremkommer også generelt flere steder i teksten. Rapportene beskriver gjerne hvordan elevene medvirker i å skape sitt folkehøgskoleår, men fremdeles i for liten grad elevenes medvirkning og læringsutbytte fra skoleutviklingsprosessen. Noen ganger er også de ansattes stemme lite til stede i rapportene.

Som tidligere ser vi det som en utfordring at elevene fremdeles hovedsakelig omtales som respondenter. En av skolene har løst denne utfordringen på en veldig god måte, ved at de deler inn medvirkning på tre nivåer: datakilde, samtalepartner og innflytelsespartnere. Disse begrepene trenger ikke nødvendigvis være benyttet i selve selvevalueringssrapporten, men de kan være veldig nyttige i analysen av om skolen i sin prosedyre for selvevaluering sørger for at både elever og ansatte får medvirke som innflytelsespartnere i skoleutviklingsprosessen.

Ett spørsmål skolene kan stille seg når de designer sin kvalitetsutviklingsprosess er: Er det viktig at alle elever medvirker samtidig, eller er det viktigst at elevstemmen er hørt underveis i prosessen? En skole inviterte to elever til å delta i skoleutviklingsgruppen, hvor disse igjen fikk i oppgave å involvere resten av elevgruppen underveis. Flere nevner elevrådet, kunne elevrådet bli bedt om å peke ut to blant disse demokratisk valgte elevene til å medvirke i skoleutviklingsprosessen?

Vi anbefaler å unngå bruk av elevtilfredshetsundersøkelser til å dokumentere elevmedvirkningen, og at slik kartlegging av opplevd kvalitet blant elevene i stedet defineres som et ledd i skolens kvalitetssikring. Elevundersøkelsene kan også brukes som metode for å måle om en skoleutviklingsprosess har hatt ønsket effekt. Medvirkning i folkehøgskolen er demokratisk deltagelse og danning, og samtale, dialog og refleksjon er et hovedanliggende.

Prosedyrer

Rapporten skal inneholde omtale av skolens prosedyre for selvevaluering, kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. Man er med andre ord pålagt å ha slike prosedyrer og de skal presenteres. Skolene blir gjennom dette utfordret på å gjøre evalueringssarbeidet systematisk. Det varierer sterkt i hvilken grad skolene synliggjør hvilke prosedyrer man legger til grunn for det undersøkelsesarbeid som blir utført. Prosedyrer beskriver hvordan skolen planlegger å utføre sin selvevaluering og kartlegge sin kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. Prosedyrene skal også vise hvordan man involverer elever og ansatte i prosessen. Mange skriver at man gjør løpende evaluering på f.eks. pedagogisk råd og i sosialpedagogisk arbeid gjennom året. Dette blir til en

prosedyre i det øyeblikk man gjør noe systematisk for å samle informasjon fra disse møtene og møteplassene. Møtet i seg selv er ikke en prosedyre. Det er en kvalitetsforskjell på å ha et inntrykk av hvordan ting fungerer og å kartlegge systematisk for å gjøre funn. Å jobbe systematisk med evaluering og kvalitetssikring gjennom skoleåret er nødvendig for å opparbeide et objektivt bilde av skolens innsats og resultater.

Prosedyrer kan omfatte både kvalitative og kvantitative undersøkelser. En del skoler gjennomfører spørreundersøkelser for å få sammenlignbare resultater fra år til år. Dette kan gi en god indikasjon på f.eks. skolen «kvalitetsgulv». Også slike undersøkelser kan være grunnlag for videre kvalitativ vurdering ved at det som kommer frem blir gjenstand for samtaler og refleksjoner både i elevgruppa og med ansatte. Samtaler med elever både individuelt og i gruppe er for mange skoler en viktig del av prosedyrene. Dette blir gjort på ulike måter. Ofte blir det organisert linjevis, men vi har også gode eksempler på fokussamtaler og internatmøter der elevflokkene er delt på tvers av linjer og fag. Utfordringen i denne typer prosedyrer er å systematisk samle inn data som fungerer som «funn», og kunne bruke dette til videre utviklingsarbeid.

Skolestyret har det overordnede ansvaret for skolens læringsmiljø. Innsikt og forståelse for skolens kvalitetsutvikling og selvevaluering er grunnlaget for å sikre og tilrettelegge læringsmiljøet slik at dette fremmer lærings- og utviklingsprosesser. Selvevalueringsrapporten kan legges frem for styret av personalets representanter, til orientering eller godkjenning før den sendes til departementet.

Å arbeide med prosedyrer er også en læringsprosess. Mange skoler bruke de samme prosedyrer i flere år, og blir fortrolige og trent i sin måte å gjøre det på.

Det sosialpedagogiske blikket

17 skoler deltok i selvevalueringsprosjektet «Det sosialpedagogiske blikket» hvor skolene ble utfordret til å se nærmere på sitt sosialpedagogiske arbeid og velge det som tema for det årlige arbeidet med selvevalueringen. Tema som gikk igjen, var internatet og fellesskapet og elevmedvirkning.

Flere skoler valgte å undersøke det sosialpedagogiske arbeidet utenom undervisningen. Særlig har internatet som arena for læring og inkludering vært et gjennomgangstema. Mens noen skoler hadde en mer helhetlig innfallsvinkel, valgte andre å spisse problemstillingen. Et eksempel på dette er å undersøke hva det gjør med internatlivet at elevene i år bodde sammen linjevis på internatavdelingene.

Hvordan arbeide med fellesskapet, spille gruppen god, inkludere alle, var et annet gjennomgangstema i mange av rapportene. Hva betyr f.eks. linjefellesskapet for elevenes utbytte av skoleåret? En skole brukte tid til å samtale med elevene om egne opplevelser og utfordret dem på hva de har fått og gitt til gruppa.

En annen skole valgte å gi alle lærerne en refleksjonsoppgave knyttet til problemstillingen: Hvordan spille gruppen god? Her finner vi kapitler med tema som: hvordan spille gruppen god når det stadig er enkeltelever som mangler, relasjon vs. fag eller hvordan spille gruppen god, når det ikke er noen å spille på? Tekstene inneholder modige refleksjoner fra lærere som våget å reflektere kritisk over eget arbeid.

En skole velger å undersøke systematisk noe så vagt som den uformelle samtalen gjennom skoleåret, uten å gå i fella og gjøre den om til en formell samtale. I rapporten trekker de fram betydningen av «tull og tøys» og hva det har å si for at elevene våger å ta kontakt med den ansatte og for meningsinnholdet i samtalen.

Tema elevmedvirkning ble ofte trukket fram i tilknytning til det sosialpedagogiske arbeidet.

Rapportene beskriver situasjoner og praksiser som viser at elevenes muligheter til å påvirke eget skoleår er direkte koblet til det utbyttet de har av skolens sosialpedagogiske tilbud. En skole opererer med en inndeling av medvirkning på tre nivåer: datakilde, samtalepartner og innflytelsespartnere. De bruker denne nivåinndelingen både når de skriver om ansattes og elevers medvirkning.

En skole går nye veier i evalueringsarbeidet og skoleutviklingen når de innfører fokussamtaler. Elevene møter en fra ledelsen i mindre grupper hvor de gir tilbakemelding på ulike områder av skoledriften flere ganger underveis i året. På denne måten får elevene trening i å uttrykke egne standpunkter, og skolen får verdifulle innspill til skoleutviklingen. Elevene får også en reell opplevelse av at deres oppfatninger betyr noe.

Rapportene beskriver hvordan mange av de praktiske grepene skolene tar i møte med elevene, er et resultat av de verdiene skolen bygger på. En skole forteller om hvordan de aktivt bruker sine hverdagsverdier ærlig, rusfri og til stede i skolehverdagen og når de sammen med elevene skal finne løsninger på problemer eller situasjoner som oppstår.

Refleksjon – oppfølging av funn

Vi liker å si at refleksjon er gullet i selvevalueringen. Og som annet gull må man ofte som leser grave litt og lese mellom linjene for å finne det.

Tilgang på de refleksjoner skolens ansatte har gjort i utvelgelse av tema og metode, tolkning av resultater og tanker om veien videre, er det som gir leseren den riktige forståelsen av rapporten.

Samtidig er disse refleksjonene også helt essensielle for de ansatte på skolen. Dersom man har gjort et solid stykke arbeid med selvevalueringen: De ansatte har drøftet hva som bør være tema i forkant av arbeidet. Prosjektet har jevnlig vært oppe til samtale og diskusjon i løpet av skoleåret. Det har foregått medvirkning fra elever og ansatte underveis. Sluttresultatene, kanskje hele rapporten, blir lagt fram i mai før den sendes inn. Hva mangler da? Jo, kanskje hele lønna for arbeidet; refleksjonen om hva prosjektet har gitt av kunnskap. Hvordan denne kan tolkes og forstås på mange måter og hvorfor en velger den forståelsesrammen en gjør. I flere rapporter indikerer skribenten at de ansatte har snakket om prosjektet, men det er sjelden disse refleksjonen blir lagt fram og det skjer nesten aldri at personalets sluttforståelse er en del av rapporten. Skal vi som leser da bare anta at prosjektets læringspunkter er delt og forstått i personalgruppen og gjette oss litt fram til hva de kan være? Dersom dette siste stoppepunktet og den store muligheten for læring og utvikling ikke er benyttet, så går skolen glipp en stor utbetaling for investert tid.

Det er også snakk om å dele, 'denne refleksjonen bør de andre skolene se', og det er bare mulig om refleksjonen faktisk er der.

Temaer 2020-2021

- Alta folkehøgskole: Hvordan følge opp elever som sliter
- Bjerkely folkehøgskole: Hele skolen
- Buskerud folkehøgskole: Oppfølging av elever
- Bømlo folkehøgskule: FN sine Berekraftsmål på Bømlo Folkehøgskule
- Elverum folkehøgskule: Revidering av klimaplan for Elverum Folkehøgskule
- Fana folkehøgskule: Demokratisk danning - fagleg kvalitet - berekraftig skule – livsmeistring og psykisk helse
- Fjordane folkehøgskule: Nytt verdigrunnlag og berekraft
- Fredly folkehøgskole: Psykisk helse og matsalen
- Folkehøgskolen 69° Nord: Hele skolen, dagligliv og undervisning

- Folkehøgskolen Sørlandet: Inkludering, trivsel og læring på internatet
- Hadeland folkehøgskole: Hele skolen
- Hallingdal folkehøgskule: Skolens grunnverdier - trygg, tydelig, tilstedeværelse
- Hurdal Verk folkehøgskole: Internatet som læringsarena
- Haugetun folkehøgskole: Helseteam, bærekraft og elevenes fritid og internattilværelse
- Jæren folkehøgskule: Frå min klasse til vår skule
- Jeløy folkehøgskole: Studieturer (bærekraft)
- Kristiansand folkehøgskole: Bærekraft
- Lundheim folkehøgskole: Bærekraft og miljø
- Namdals: Hele skolen
- Nord-Norge folkehøgskole: Tverrfaglig samarbeid
- Nordvestlandet folkehøgskole: Sosialpedagogisk arbeid på kveldstid og helg
- Oslofjord folkehøgskole: Elevmedvirkning i det pedagogiske arbeidet
- Peder Morset folkehøgskole: Elevenes opplevelse av skoletilbudet
- Risøy folkehøgskole: Folkehøyskole i koronaåret
- Romerike folkehøgskole: Skikk og bruk, takt og tone / Fornye - foredle - forbedre
- Rødde folkehøgskole: Det sosialpedagogiske arbeidet (uformelle møter, internatet som læringsarena og organiserte aktiviteter)
- Rønningen folkehøgskole: Hvordan spille gruppen god?
- Skogn folkehøgskole: Morgensamlinger - avdelingsarbeid + syke elever - sosialpedagogisk arbeid
- Sogndal folkehøgskule: Generelt, kjøkkenet og internatliv
- Solbakken folkehøgskole: Nytt linjetilbud
- Solborg folkehøgskole: Sosiogram som metode i elevsamtalen
- Stavern folkehøgskole: Internatet som læringsarena
- Sunnfjord folkehøgskule: Inkludering
- Sunnhordland folkehøgskule: Studietilbudet ved skulen
- Sunnmøre folkehøgskule: Hvordan bruke en klasse til det beste for den enkelte elev
- Svalbard folkehøgskole: Mørketidstimeplan
- Torshus folkehøgskule: Koronaåret - rasisme, homofobi og kjønnsdiskriminering - elevdemokrati
- Valdres folkehøgskole: Skolens håndtering av koronasituasjonen
- Vefsn Folkehøgskole Toppen: Alt og litt til
- Ål folkehøyskole: Skolen som helhet med et spesielt blikk på inkludering
- Ålesund folkehøgskole: Hvordan bruke den uformelle samtalen?
- Åsane folkehøgskole: Kreativ kartlegging